

**AKKAYA BARAJI ÇEVRE SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİNİN
DAYANIŞMA HAKKI OLARAK SORGULANMASI: NİÇEK**

***INQUIRY OF ENVIRONMENTAL PROBLEMS POSED BY AKKAYA DAM AND
THEIR SOLUTION WAYS AS SOLIDARITY RIGHTS: NICEK***

***ВОПРОСЫ СРЕДЫ ДАМБЫ АККАЯ И В КАЧЕСТВЕ ПРАВА ДОПРОС
РЕШЕНИЯ ПРЕДЛОЖЕНИЙ СОЛИДАРНОСТИ: НИЧЕК***

Yrd. Doç. Dr Bülent KARA*

ÖZET

İkinci dünya savaşı sonrasında ortaya atılan ve Üçüncü Kuşak Haklar olarak ifade edilen çevre hakkı önemi giderek artan bir seyir takip etmektedir. Çevre hakkı ve insanlığın ortak mirasından yararlanma hakkı gibi konular insanoğlunun tek başına üstesinden geleceği sorunlar olmaktan çıkmış insanlığın ortak sorunu haline gelmiştir.

Üçüncü Kuşak Hakları doğuran nedenlerin başında bilimsel ve teknik ilerlemenin yarattığı sorunlar gelmektedir. Bu sorunların çözümü belli bir topluluk halinde yaşam anlayışını geliştirmiş toplu yaşamayı zorunlu kılmaktadır. Dayanışma hakları çözüm önerilerinin olmazsa olmazı olarak karşımıza çıkmaktadır. Daha insancıl bir toplum düşüncesinin yaratılması bu hakların gelişimiyle mümkün olacaktır.

Devletin tek başına bu hakları yerine getirmesi mümkün gözükmemekte çözüm bireylerin ve oluşturdukları örgütsel yapıların devreye girmesiyle mümkün görünmektedir. Bu makalede adına sivil toplum kuruluşları (STK) denilen sivil örgütlenmeler ile Niğde Üniversitesi yerleşkesinin de içinde bulunduğu Akkaya Barajı çevre sorunları ve çevre hakları konusunda NİÇEK**, sorunların tespiti ve çözüm önerileri analiz edilerek tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çevre hakkı, çevre sorunları, dayanışma, sivil toplum

ABSTRACT

After the second world war, environmental right considered as third generation rights were gained more importance. Overcoming environmental rights and sharing common human inheritance rights become general problem for everybody instead of thinking them as individual problem.

Problems caused by scientific and technical developmental are the most important factors resulted in formation of third generation rights. Solving these problems obligated to

* Niğde Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü-Niğde/TÜRKİYE

live together in an community. Solidarity rights grown as inevitable parts of the solution perspects. It is possible to create more humanistic community by improving these rights.

It does not look like that state alone provide these rights, solution might be likely that both act of the individuals and public organizational foundation. In this aspect, we aimed to determine, discuss and offer solution ways of the problems caused by Akaya Dam, which was located in university campuse area, by motiveting coordination between University and civil public organizations (NICEK) in this study.

Key words: Environmental Rights, Environmental Problems, Solidarity, civil community

PEZİOME

Видно, что право окружающей среды выдвинутое после Втророй Мировой Войны и называемая Третим Поясом Права с каждым днем значительно возрастает. Такие темы как право окружающей среды и право пользы общего человеческого наследства вышли из проблем с которыми человек может успешно справиться сам по себе и стали общей проблемой человечества.

Вначале причин порождения Права Третьего Пояса лежит порождение проблем научных и технических продвижений. Решение этих проблем зависит только от коллективного сосуществования. Мы всегда можем увидеть что без решения предложений невозможно Право Солидарности. Порождение общества которое размышляет гуманно возможно только после развития этих прав.

Мы можем увидеть что государство неспособно само воспроизвести эти права, решение возможно только если индивидум и образованные им организационные сооружения начнут действовать. В этой статье установлены проблемы и проведено всестороннее обсуждение и анализ решения предложений, называемой гражданской общественной организацией (СТК) общественная организация и затронуты вопросы среды дамбы Аккая и права окружающей среды Ничек, внутри которого находится кампус Университета Нигде.

Ключевые Слова: Право Окружающей Среды, Проблемы Окружающей Среды, Солидарность, Гражданская Организация.

Giriş:

Çevre sorunlarının tarihi insanlık tarihiyle eşdeğerdir. İnsanoğlunun birlikte yaşamasıyla “Çevre Kirliliği” olgusu da meydana gelmeye başlamıştır. Ancak bu kirlilik daha çok nüfusun artması ve teknolojinin gelişmesiyle paralel bir seyir takip etmektedir. Her geçen gün biraz daha küçülen ve globalleşen dünyada çevre tehdidinin de globalleştiği görülmektedir. Büyük mali ve teknolojik imkânlar, iyi yetişmiş elemanlar planlı bir uğraş gerektiren çevre sorunları artık çağımızda uluslar arası bir nitelik kazanmaktadır.

Çevrecilik söylemleri genel olarak, dünya eko-sisteminin bozulan çarklarının geleceği ne tür tehlikelerle baş başa bırakacağı üzerinden insanoğlunu etkilemektedir. (Tekeli 2005: 2). Sorun dünya eko-sistemini etkilemekle beraber sorunun çözümü global değil yerel ölçeklidir. Çözümüne yerelden başlamayan hiçbir sorun, mutlak çözüme ulaşmayacaktır. Çünkü çevre sorunları aynı zamanda çevre hakkı bilincini, yerel katılımı zorunlu kılmaktadır. Yerel katılım çevre bilincinin yaratılmasında ve sorunun ortadan kaldırılmasında bir zenginlik ve farklılık yaratmaktadır. Bu bağlamda sorunun evrensel çözümü mümkün gözükse de yerelin katılımı sağlanmadığı sürece çözüm palyatif olacaktır.

Şöyle ki sorunu yaratanlar ortak payda oluşturarak çözüm için gereken en doğru yolu oluşturacaklardır.

Çevre sorunları arttıkça aynı oranda çevre hakkı ve bilinci de paralel olarak artacaktır. Kabul edilmesi gereken doğru, insanın kötü ve yaşamını olumsuz etkileyen bir ortamda yaşayıp yaşamayacağı noktasındaki algılardır. Bu algılar reel politik bir maceraya kavuşmuş olmalı ki son çeyrek yüzyılda sorunun çokluğu paralelinde çözüm bulmak için örgütlenmeler oluşmuştur. İşte bu örgütlenmeler aynı zamanda sosyal hareketlilik getirmiş, toplumsal üretimin ön koşullarını sağlamıştır. (Çalıştay Bildirileri: 2010)

Bu çalışmanın amacı öncelikle sivil toplum ile yerel çevre ilişkisini belirlemektir. Çevre hakkı ve katılımın nasıl olduğu noktasında bir perspektif geliştirerek Niçek'in bu konudaki yaklaşımlarını tespit etmektir. Akkaya Baraj Gölü ve sorunlarının tespit edilerek çözüm önerilerinin neler olduğunu ortaya koymaktır.

Çalışmanın çerçevesini belirlemek bakımından sivil toplum kavramı ve yerel ortam-çevre ilişkisi, kentsel haklar, üçüncü kuşak haklar ve katılım, ulusal ve uluslar arası belgelerde çevre hakkı gibi konularda sorunun ve çözümün tanımlanması yapılarak Akkaya Baraj Gölü sorunları ve çözüm önerilerinin tartışılması yoluna gidilmiştir. Bu konuda ilk olma sebebiyle Akkaya Baraj Gölü ve çevre sorunları çalışmayı başlıca referansımızı oluşturmaktadır.

Sivil Toplum Kavramı ve Yerel Ortam- Çevre İlişkisi

Sivil toplum kavramı olarak birçok gelişmeye bağlı olarak değerlendirilmektedir. Bunlar sosyo-ekonomik, teknolojik ve kültürel gelişmeleri içermektedir. Bütün düşünürler sivil toplum kavramını “devlet ile özel alan arasındaki yapı” tanımıyla açıklamaktadırlar.

Bu ilişki, yerel yönetimler açısından kıyaslandığında sivil toplum ve devlet ayrımını belli ölçüde yakınlaştıran bir köprü, aracı bir kurum olduğunu fakat ikisinin aynı olmadığını söyleyebiliriz. (Bulut 2005: 236)

Bulut'a göre sivil toplum, siyasal toplum karşısında çevreyi oluşturduğu gibi yerel yönetimler de coğrafi anlamda sivil toplum örgütü olarak görüldüğünden ve siyasal toplumun dışında olduğundan çevre olarak değerlendirilir. Dolayısıyla sivil toplum kurumlarının merkezden ziyade yerelle ilişkileri daha güçlü ve yakın olduğunu belirtmektedir.

Ortam ve çevre kavramları genelde birbirlerinin yerine kullanılabilir. Ancak aralarında küçük farklılıklar bulunmaktadır. Ortam tanımlaması yapıldığında canlıların yaşamsal faaliyette buldukları dar, küçük, canlıya ait alanı ihtiva ederken çevre ise, daha geniş bir alanı içermektedir. Çevre canlı ve cansız çevreyi kapsamaktadır. (Gökmen 2007: 8)

Sivil Toplum, devlet ile bireyler arasında köprü olması sebebiyle yerel sorunların tanımlanmasında ve çözümünde katkısı büyük ve çok yönlüdür. Dolayısıyla yerel ortam ve çevre ilişkisinin hem ne olduğunun hem de nasıl olması gerektiğinin katılımcı perspektifini sağlayan önemli bir işlevselliği vardır. Kentli hakların temellendirilmesini sağlayan önemli bir belirleyiciliği vardır. Çünkü çevre kirlenmesi ve çevre hakkının kalıcı ve pratikte çözüme yönelik tüm boyutlarıyla sorunların asgari bir müşterek oluşturarak ortak bir gaye olmasını sağlayacak yegane yapı olacağı mutlak görünmektedir.

1. Kentsel Haklar, Üçüncü Kuşak Haklar ve Katılım

Türkiye’de çevrenin korunması ve çevreye olan haklar noktasındaki saygının önceliği bütün unsurlardan önce eğitim daha sonra da ekonomiyle çok yakından ilgilidir. (Külköylüoğlu 2006: 18)

Çevre sorunlarının genel başlıklar olarak neler olduğu yönünde en kapsamlı bilimsel çalışma yapan örgütlerden birisi de Türkiye Çevre Vakfı olmuştur. Bu vakıf yayınlarında, çevre envanterini ortaya koyarken çevre kirliliğini ana başlıklar olarak hava kirliliği, su kirliliği toprak, flora ve fauna, enerji, katı atıklar, pestisitler olarak ele almıştır.

Üçüncü kuşak hakları doğuran nedenlerin başında bilimsel ve teknik ilerlemenin yarattığı sorunlar gelmektedir. Bu sorunların çözümü belli bir topluluk halinde yaşam anlayışını geliştirmiş, toplu yaşamayı zorunlu kılmıştır. Dayanışma hakları çözüm önerilerinin olmazsa olmazı olarak karşımıza çıkmaktadır. Daha insancıl bir toplum ve çevre düşüncesinin yaratılması bu hakların gelişimiyle mümkündür. (Kara 2008: 25)

“Günümüzde genel kabul gören ‘kirleten öder’ ilkesi ‘paran kadar kirletebilirsin’ e dönüşmüş ve sürdürülebilir kalkınma ilkesi de çevreyi kirletmenin, doğal dengeyi bozmanın kılıfı halini almıştır.” (Cangı 2007: 1).

Yerel toplulukların hakları ve ödevleri anlamında kentsel ya da yerel haklar, yalnız belgeler ve bağlaşıkları hazırlamakla mümkün gözükmeyen, etkin ve verimli bir pratiği de beraberinde koşulsuz ileri süren kentsel ve üçüncü kuşak dayanışma haklarındandır. Yerel topluluk üyelerinin hak ve ödevleri tam bir insan hakkı niteliği taşımaktadır. Buradan hareketle Avrupa Kentsel Şartının dışında temel insan hakları belgesi benzeri bir genel metnin kabulü ve uygulamaya konulması koşulsuz gereklidir. (Ökmen 2008: 18).

Kentsel haklar ve üçüncü kuşak hakların, ortak mirasın ve geleceğin korunması açısından lokal kabulü elzem görünmektedir. Bunun için yerel ortamların oluşturulması ve yerel katılımın sağlanması gerekmektedir.

Bu konuda özellikle çocuklara öncelikle ailede olmak üzere insan sevgisi ve dayanışma duygusu kazandırılmalıdır. İnsanı seven, insana ait ne varsa onu sevecektir. (Büyükkaragöz, Kesici 1998: 91). Katılımın sağlanması yaşanabilir bir dünya yaratma ve gelecek nesillere temiz bir doğal ortam bırakmak bakımından gereklidir.

2. Ulusal ve Uluslar arası Belgelerde Çevre Hakkı

2.1. 1982 Anayasası’nda Çevre Hakkı

1982 Anayasasının, “Sağlık Hizmetleri ve Çevrenin Korunması” başlığı ile 56. maddesinde düzenlenen Çevre Hakkı, Anayasasının “Sosyal ve Ekonomik Haklar ve Ödevler” bölümünde yer almıştır.

56. madde; “Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir.” hükmünü getirmiştir. Bu hükümlerle, 1982 Anayasası, çevre hakkını oldukça geniş bir biçimde tanıyan anayasalar arasında yer almıştır.(Tunç ve Göven, 1997: 111- 114).

2.2. 1982 Anayasası’nın Çevreye İlişkin Diğer Hükümleri

Anayasa’nın çevreye ilişkin en önemli maddesi 56. madde olmakla birlikte, aşağıda görüleceği üzere, Anayasa’nın birçok maddesi ile çevreyi koruyucu hükümler getirilmiştir.(www.anayasa.gov.tr./ 2010)

Anayasa’nın 35. maddesinde, herkesin mülkiyet ve miras haklarına sahip olduğu, ancak bu hakların kamu yararına sınırlanabileceği hükme bağlanmıştır.

Mülkiyet hakkını düzenleyen bu hüküm çevre hakkını düzenleyen 56. madde ile ele alındığında, karşı karşıya bulunan iki hak arasındaki dengenin “kamu yararı” ölçütü ile değerlendirilmesi halinde çevre hakkı yararına yorum çıkarılmasını gerektirmektedir. Kamu

yararını gözeten çevre hakkına aykırı bir tarzda kullanılamayacak olan mülkiyet hakkının çevre hakkı yararına sınırlandırılabilmesi yorumunun yapılması mümkündür.

Anayasa'nın, kamu yararına ilişkin hükümlerinde de çevreyi koruyucu maddeler mevcuttur. Bu çerçevede içinde 43. maddede, kıyıların, Devletin hüküm ve tasarrufu altında olduğu, deniz, göl ve akarsu kıyılarıyla, deniz ve göllerin kıyılarını çevreleyen sahil şeritlerinden yararlanmada öncelikle kamu yararının gözetileceği hükme bağlanmıştır.(Hekimoğlu: 2010).

44. maddede, toprağın verimli olarak işletilmesini koruma ve geliştirmede, erozyonla kaybedilmesini önleme veya yeterli toprağı bulunmayan çiftlikle uğraşan köylüye toprak sağlama görevi devlete verilmiştir. Aynı madde, çiftçiye toprak sağlanmasının, üretimin düşürülmesi, ormanların küçülmesi ve diğer toprak ve yeraltı servetlerinin azalması sonucunu doğuramaz; hükmünü getirerek, en önemli çevre değerlerimizden olan orman ve yeraltı servetlerimizi de koruma altına almak istemiştir.

Anayasa'nın 45. maddesi, bugün ülkemizin karşı karşıya kaldığı en önemli sorunlardan olan tarım topraklarının azalmasının önlenmesine ilişkindir. Bu maddeyle, Devlet tarım arazileri ile çayır ve meraların amaç dışı kullanılmasını ve tahribini önlemekle ve tarımsal üretim planlaması ilkelerine uygun olarak bitkisel ve hayvansal üretimi artırmakla görevli kılınmıştır. Bu amaçla, Devletin tarım ve hayvancılıkla uğraşanların işletme araç ve gereçlerini ve diğer girdilerini sağlamasını kolaylaştırmasına ilişkin hüküm aynı maddede getirilmiştir.

Konut hakkını düzenleyen Anayasa'nın 57. maddesi Devlete, şehirlerin özelliklerini ve çevre şartlarını gözeterek bir planlama çerçevesinde, konut ihtiyacını karşılayacak tedbirleri alma ve toplu konut teşebbüslerini destekleme görevini vermiştir.

Anayasa'nın 63. maddesi, Devlet, tarih, kültür ve tabiat varlıklarının ve değerlerinin korunmasını sağlar, bu amaçla destekleyici ve teşvik edici tedbirleri alır, hükmünü getirmektedir. Bu hüküm doğrultusunda 1963 yılında yürürlüğe giren 2863 sayılı Kültür ve Doğa Varlıklarının Korunması Kanunu'nda, kültür varlığı, doğa varlığı ve sit kavramları ile koruma alanının tanımları yapılmış ve bu alanlarda izinsiz yapı yapılması yasaklanmıştır. Söz konusu yasa korunması gerekli olan taşınır ve taşınmaz kültür ve doğa varlıklarıyla ilgili tanımları yapmak, işlem ve etkileri düzenlemek ve bunlara ilişkin ilke ve uygulama kararlarını alacak örgütü kurmak amacını taşımaktadır.

Anayasa'nın 56. maddesinde yer alan çevre kavramı 63. maddede sözü edilen tarih, kültür ve tabiat varlıklarını da kapsayan geniş anlamda "çevre"dir.

Öte yandan Anayasa'nın malî ve ekonomik hükümleri düzenleyen dördüncü kısmında yer alan 168. maddede, tabii servet ve kaynakların Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunduğu, bunların aranması ve işletilmesi hakkının Devlete ait olduğu düzenlenmiştir.

Ormanların korunması ve geliştirilmesine ilişkin 169. madde ise, "Devlet ormanların korunması ve sahalarının genişletilmesi için gerekli kanunları koyar ve tedbirleri alır. Yanan ormanların yerine yeni orman yetiştirilir, bu yerlerde başka çeşit tarım ve hayvancılık yapılamaz. Bütün ormanların gözetimi Devlete aittir" hükmünü getirmiştir.

168. ve 169 uncu maddeler, tabii servet ve kaynakların ve bu servetlerin en önemlisi olan ormanların korunmasında Anayasa'nın verdiği önemi vurgulamakta ve bunların korunması görevini doğrudan devlete verdiğini göstermektedir.

2.3- Uluslararası Belgelerde Çevre ve Katılma İlişkin Hükümler

Pek çok uluslararası belgede, "çevre ve katılım" ile ilgili hükümler yer almaktadır. Bu husus çevre hakkının katılım boyutuna uluslararası hukukta verilen önemin göstergesidir.

1972’de Stockholm’de düzenlenen Birleşmiş Milletler Çevre Konferansı’nda kabul edilen 97 sayılı kararda, devletler, çevrenin yönetim ve denetiminde kamunun katılımını kolaylaştırmaya çağrılmakta, bu amaçla bireylerin aktif katılımını teşvik edici yöntemleri geliştirmenin önemi vurgulanmaktadır.(Kılıç: 2001).

1992 Rio de Jenario’da yapılan Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı’nda kabul olunan Rio Deklarasyonu’nun 10. maddesi ise şöyledir:

“Çevresel konular her düzeyde ilgililerin katılımını gerektirir. Ulusal düzeyde, bireyler kamu otoritelerinin elinde bulunan, yerleşimlerdeki sağlığa zararlı maddeler ve faaliyetler de dahil olmak üzere çevre ile ilgili bilgilere erişme ve karar verme süreçlerine katılabilme fırsatlarına sahip bulunmalıdır. Ülkeler geniş bir biçimde bilgi sağlayarak kamu duyarlılığını ve katılımını teşvik etmeli ve kolaylaştırmalıdır. Tashih ve tazmin talebi de dahil olmak üzere adli ve idari işlemlere başvurma hakkı sağlanmalıdır.”

21. yüzyılın çok geniş kapsamlı bir çalışma programı olarak Rio’da kabul olunan Gündem 21’in “Başka Grupların Rollerinin Güçlendirilmesi” başlığı altında kadınların, çocuklar ve gençlerin, yerli halkların, hükümet dışı örgütlerin aktif katılımına ilişkin hükümler yer almaktadır.

Stockholm Konferansı’ndan Rio Konferansı’na uzanan dönemde bazı uluslararası belgelerde de katılıma ilişkin maddeler yer almaktadır.

Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu’nun Çevre Hukuku Uzmanlar Grubu tarafından kabul edilen “Çevre Koruma ve Sürdürülebilir Kalkınma Hukuku İlkeleri” öneri özetinin “Ön İhbar, İmkân ve Süreç” başlıklı 6’ncı maddesi devletlere bu konuda yükümlülükler getirmiştir.

Maddeye göre, “Devletler plânlanan bir faaliyetten önemli ölçüde etkilenebilecek bütün kişileri zamanında haberdar edecek, onlara idarî ve kazaî süreçlere ulaşmada ve sürdürmede eşit hak tanıyacaktır.”

Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı sonunda kabul olunan Helsinki Nihâi Senedi’nde (1992) bir çevre politikasının başarıya ulaşabilmesinin, bütün halk kategorilerinin ve toplumsal güçlerin, sorumluluklarının bilincinde olarak çevreyi koruma ve iyileştirmeye yardımcı olmalarına bağlı olduğu belirtilmiştir. Paris Şartı, çevre konusunda halkın bilgilendirilmesini, çevreyi düzeltici girişimlerde bulunabilmenin önkoşulu saymaktadır. Helsinki Belgesi’nde ise: devletler, çevre plânlaması ve karar alımında katılımı sağlamak için uygun adımlar atmayı taahhüt etmektedir.

3. Akkaya Barajının Konumu, Sorunları

Niğde il merkezinden geçen Karasu Deresi (Kızılca, Tabakhane deresi) üzerinde tarımsal sulama amacı ile 1964- 1967 yılları arasında DSİ tarafından inşa edilmiş bir barajdır. Gövde tipi toprak dolgu olan baraj, 426.000 metreküplük gövde hacmi ile küçük ölçekli bir baraj vasfı göstermektedir. Baraj “Uluslar Arası Öneme Sahip Sulak Alanlar” statüsü de taşımaktadır. (ÖKA) ve (ÖDA) özelliklerine sahiptir.

Şekil 1. Akkaya Barajı

Baraj Adı	Barajın Yeri	Barajın Amacı	Talveg Yüksekliği (m)	Açılış Tarihi Yıl	Yaşı
Akkaya	Niğde	Sulama	18	1967	43

Kaynak: Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü

Şekil 2. Akkaya Barajı Teknik Özellikleri

AKKAYA BARAJI	Barajın Yeri	Bor- Niğde
	Akarsuyu	Tabakhane
	Amacı	sulama
	İnşaatın (başlama-bitiş) yılı	1962- 1974
	Gövde dolgu tipi	Toprak dolgu
	Gövde hacmi	0,426 hm ³
	Yükseklik (talvegden)	18 m
	Normal su kotunda göl hacmi	5, 70 hm ³
	Normal su kotunda göl alanı	1, 40 km ²
	Sulama alanı	2000 ha
	Güç	MW
	Yıllık üretim	GWh

Niğde'nin en önemli sulama kaynaklarından biri ve göçmen kuşlar için vazgeçilmez bir konaklama alanı olan Akkaya Baraj Gölü, günümüzde ciddi bir kirlilik tehdidi ile karşı karşıyadır. Çevre ve Orman Bakanlığı'nın teşkilatlarının olmadığı yıllarda Umumi Hıfzıssıha Kanunu ve diğer ilgili kanunlar gereğince, İl Sağlık Müdürlüğü tarafından çeşitli çalışmalar yürütülmüştür. Yapılan analizler sonucunda tarımsal amaçlı sulama faaliyetleri konusunda, diğer ilgili kurum ve kuruluşlarla bilgi paylaşımına ve gerekli önlemlerin alınması yoluna gidilmiştir.

Devamlı yapılan çalışmalarda özellikle 2000 yılı kış sezonunda yoğun şekilde yaşanan balık ölümleri üzerine, baraj suyundan ve balıklardan alınan numuneler toksikolojik yönden Ankara Hıfzıssıha laboratuvarında analiz ettirilmiştir. Laboratuvarın, 10.04.2000 tarih ve 3680 sayılı analizler sonucunda Arsenik Analiz (Su numunesinde Gutzeit Metodu ile arsenik aranmış ancak tespit edilememiştir.) ve Toksikolojik Analiz (numunelerde ince tabaka Kromotografi yöntemiyle fosforlu ve klorlu insektisitler, herbisit ve rodentisit aranmış ve tespit edilememiştir.) Yaşanan toplu balık ölümleri üzerine, İl Sağlık Müdürlüğü 27.04.2000 tarih ve 236 sayılı yazısı ile Akkaya Barajı çevresinde bulunan ve atıklarını baraja bırakma ihtimali olan Organize Sanayi Bölgesi, diğer sanayi kuruluşları, belediyeler, cezaevleri ve Niğde Üniversitesi'ne atık su deşarj durumları ile ilgili önlemler konusunda uyarılmışlardır. 2000 yılında yaşanan bu olayla ilgili Niğde valiliği ilgili kurum ve kuruluşlarla çözüm önerilerinin görüşüldüğü toplantılar düzenlemiştir. Kısaca kirlilik evsel, endüstriyel ve tarımsal konularda yoğunlaşmakta ayrıca bu su ile sulanan tarım alanlarının insan sağlığını tehdit ettiği bilinmektedir.

4. Akkaya Baraj Gölü ve Çevre Sorunları Çalıştayı

Bu çalıştay Niğde Üniversitesi, Niğde Valiliği ve Niğde Belediyesi tarafından düzenlenen Bor Belediyesi, Niğde İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, Devlet Su İşleri, Niğde Organize Sanayi Bölgesi, İç Anadolu Doğa Koruma Federasyonu, Niğde İl Sağlık Müdürlüğü ve Niçek gibi resmi ve sivil kurum ve toplum örgütlerinin katkılarıyla Niğde'de ilk kez gerçekleştirilmiştir.

Çalıştay bu konuda bir ilk olması hasebiyle çok önemlidir. Daha önceleri bürokratik yapı ve sivil toplum ayrı ayrı konuyu değerlendirirken taraflar ilk kez bir araya gelerek ortak bir çalışma yapmışlardır. Bu konu bizim açımızdan önemlidir zira dayanışma

göstererek oluşan bu durum gelecek açısından ümit vericidir. Aşağıda, çalışmaya katılan resmi ve sivil toplum örgütlerinin görüşlerini özetleyerek konuyu önemi çerçevesinde ele alacağız.

Niğde İl Çevre ve Orman Müdürlüğü ve Akkaya Baraj Gölü (Önder Altınkaynak) Bu sunumda sulak alanların korunması yönetmeliği, Akkaya Barajının sulak alanlarının korunması yönetmeliğindeki yeri, yapay sulak alanların kullanımı, sulak alanların işlev ve değerleri, Akkaya Barajının da içinde bulunduğu alanın tabiat parkı olarak önerilmesi ve tabiat parkı ilanından sonra yapılması planlanan çalışmalar anlatılmıştır.

Devlet Su İşleri ve Akkaya Baraj Gölü (Mevlüt Pınarkara) konulu sunumda IV. Bölge Müdürlüğü tarafından aşağıdaki veriler eşliğinde genel tanıtımlar yapılarak su kayıplarının azaltılması amacıyla yürütülen sulama şebekesinde kanal yenileme şebekesinde yeni kanal açma çalışmaları kapsamında 36 343 m'lik kısmı tamamlanmış olup 13 600 m taleple ilgili ilave çalışmaların sürdürülmekte olduğu bilgisi aktarılmıştır.

1-Tesisin adı: Akkaya Sulaması (İşletmede)

2- Yeri: Niğde İli Bor İlçe merkezi civarındadır.

3-Amacı: Sulama

4-İşletmeye Açıldığı Yıl: 1974 (baraj: 1967)

5-Tesisle İlgili Bilgiler

Su Kaynağı : Akkaya Barajı

Yağış Alanı : 484, 9 km²

Yıllık Ortalama Su : 40,4 hm³/ yıl

Regülasyon Oranı : % 3

Tipi : Toprak dolgu

Yüksekliği(talvegden) : 18 m

Yüksekliği (temelden) : 19 m

Toplam depolama hacmi :5,8 hm³

Toplam gövde hacmi : 426 000 m³

Aktif hacmi : 5, 2 hm

Normal su kotu : 1 182, 00 m

Maksimum su kotu : 1 184, 00 m

Dolu savak proje debisi : 600 m³/ s

Sulama Üniteleri

Akkaya Sulaması : 2000 ha (brüt)

1620 a (net)

Şebeke Tipi : Klasik

Niğde Belediyesi ve Akkaya Baraj Gölü (Faruk Akdoğan/ Pınar Köksaldı) konulu sunumda Akkaya Göleti'nin uluslar arası sulak alan olmasıyla birlikte artan önemine vurgu yapılarak kirlilik problemleri tanımlanmıştır. 1997 yılında faaliyete geçerek sadece biyolojik arıtma yapan belediyeye bağlı atıksu arıtma tesisinin kimyasal arıtma yapmamasından dolayı mevcut kirliliği kökünden çözecek yeterlilikte olmaması belirtilirken OSB arıtma tesisinin titizlikle ve hassas bir sorumluluk anlayışı içinde çalıştırılmasına, üniversite kampüsünden gelen atık suların da mutlaka arıtılması gerektiği,

çözüm bekleyen konular olarak belirtilmiştir. Göletteki problemin çözümü için belediye olarak kirliliğin başlıca kaynağı olan şehir kanalizasyonu ve yağmur suyu hattının yenilenmesi ile ilgili proje ve atıksu arıtma tesisinin ikinci kademesinin de devreye gireceği belirtilmiştir.

Bor Belediyesi Ve Akkaya Baraj Gölü (Sıtkı Erat, Bor Belediye Başkanı) sunumunda teknik konumu verilerle belirlenen Akkaya Baraj Gölü ile ilgili sorunlar ve çözüm önerileri; baraj gölüne bağlantıların tespiti, baraj gölündeki pisliklerin temizlenmesi, baraj sahasının temizlenmesi, baraj sahasının ağaçlandırılması ve doğal hayvan barınakları alanlarının yapılması olmak üzere 5 kısımda incelenmiştir.

Niğde Organize Sanayi Bölgesi ve Akkaya Baraj Gölü (Şevket Katırcıoğlu), Niğde- Bor Karayokunun 6. km'sinde yer alan (ocak 2010 itibarıyla); 67 parselde üretim yapan, 7 parselde tesis inşaatı devam eden ve 12 parsel üzerinde ise tesis projeleri hazırlanmakta olan Organize Sanayi Bölgesi (OSB), Akkaya Baraj Gölünün paydaşı olarak arıtma tesisi çalışmalarını 1997 yılında tamamladığı ifade edilmiş 2000 yılında oluşturulan Niğde Üniversitesi, Fertek Belediyesi ve Koyunlu Belediyesi ile Niğde OSB'nin birlikte kuracağı "Niğde Bölgesel Eysel ve Endüstriyel Atıksu Arıtma Tesisi Projesi" diğer katılımcıların sözleşmeyi feshetmesi sebebiyle Niğde OSB'nin münferit bir arıtma tesisi oluşturma çalışmalarına başladığı aktarılmıştır. Yapılan araştırmalar, analizler ve hazırlanan etüd- fizibilite raporlarına göre Niğde OSB'de sanayi atığı olmadığı, atık sularının tamamen evsel olduğunun anlaşıldığı kimyasal arıtma ve ön arıtma gerektiren firmaların ayrıca ön arıtma tesisi oluşturmalarına karar verildiği ve bölgenin ağaç sayısının 72.000'e yükseltildiği alınan önlemler olarak sıralanmıştır.

Akkaya Kararının (Dr. Cengiz Kayacılar) başlıklı sunumda, ciddi bir eko- turizm potansiyeli taşıyan Akkaya Göleti'nin kirlilik problemine değinilerek Niğde'nin tanıtımı için önemi belirtilmiştir. Biyo çeşitliliği ve medikal öneme sahip doğal bitki ihracatında Çin ve Hindistan'dan sonra üçüncü sırada yer alan Türkiye'de bunlara ideal bir örnek teşkil eden Akkaya Sulak Alanı'nın (ÖDA) ve (ÖKA) özelliklerine sahip oluşu ile önem ve değerinin arttığı vurgusu yapılmıştır. İçdoğa Federasyonunun başlatmış olduğu Akkaya kampanyası ile su analizleri yaptırma planlarından da söz edilmiştir.

Niğde İl Çevre ve Orman Müdürlüğü ve Akkaya Baraj Gölü (Saadet Minarecioğlu) Su Kirliliği Yönetmeliği (Değişik R. G. 13/ 02/ 2009- 26786) konulu sunum, tanımlar ve konuyla ilgili maddelerin izahını içermektedir. **Su Kirliliği** (Su kaynağının kimyasal, fiziksel, bakteriyolojik, radyoaktif ve ekolojik özelliklerinin olumsuz yönde değişmesi şeklinde gözlenen ve doğrudan veya dolaylı yoldan biyolojik kaynaklarda insan sağlığında, balıkçılıkta, su kalitesinde ve suyun diğer amaçlarla kullanılmasında engelleyici bozulmalar yaratacak madde veya enerji atıklarının boşaltılmasına) ve **Ötrofikasyon** (suların besin maddelerince özellikle azot ve/ veya fosfor bileşiklerince; alg ve daha yüksek yapılı bitkilerin üremesini hızlandıracak, böylece sudaki canlıların dengesini bozacak ve su kalitesinde istenmeyen bozulmalara yol açacak şekilde zenginleşmesini) tanımlarının ardından suların korunması ile ilgili esasları kapsayan (madde 4), göllerle ilgili kirlenme yasakları (madde 21), alıcı ortama atıksu deşarj izni (madde 37), kirlenmeye karşı tedbir yükümlülüğünün devamı (madde 38), izleme (madde 54) ve bu konudaki yaptırım (madde 11) ve arıtılmış atıksuların sulamada kullanımı (madde 28) başlıkları altında değerlendirilerek konu hakkındaki yasal yükümlülükler hatırlatılmıştır.

Niğde İl Sağlık Müdürlüğü ve Akkaya Baraj Gölü (Dr. Tuba Yılmaz) Dünya nüfusunun artışı ile buna bağlı olarak su tüketiminin de artması beraberinde su kaynaklarının kirlenmesine sebep olmaktadır, görüşü Akkaya Baraj Gölü ile

ilişkilendirilerek takdim edilmiştir. Bu sunumda, kısaca “Su”yun kirlenme nedenleri ifade edilmiştir. Suyu kirleten kaynaklar, noktasal (kanalizasyon, sanayi atıkları vb.) ve yaygın kaynaklar (toprak, hava); endüstriyel kirlenme (sanayi kuruluşlarının sıvı ve katı atıkları); evsel kaynaklar (sert deterjan, lağım ve çöp), tarımsal kirlenme (gübreler, böcek ilaçları) ve içme suyunun işlenmesiyle ilgili uygulamalara bağlı kirlilik (kimyasal dezenfeksiyon) başlıkları altında sıralanmıştır. Suyun kirlenmesini engelleyebilmek için alınması gereken önlemler ise, ilgili kurum ve kuruluşların ciddi ve kontrollü çabalarıyla gerçekleştirileceği vurgulanmıştır. Devamında Akkaya Barajının anlatılan hususlardaki durumu değerlendirilmiştir.

Akkaya Baraj Gölü Çevre Sorunları ve Çözüm Arayışları (Niğmet Uzal, Selma Yaşar Korkanç) Gölün fiziksel konumu ile ilgili tanıtımın ardından ekosistem değeri, kirliliğin bu sisteme olumsuz etkileri ve korunmasının gerekliliği ifade edilmiştir. Akkaya Barajı'nın 2005 yılında “Uluslar arası Önemli Sulak Alan” ilan edildiği yönündeki bir bilgiye resmi kaynaklarda rastlanmadığı belirtilmektedir. Kirliliğin kısaca evsel ve endüstriyel ve tarımsal olduğu sıralanmakta ayrıca bu su ile sulanan tarım alanlarının insan sağlığını tehdit ettiği ifade edilmektedir. Akkaya Göleti'nin kirliliği ile ilgili sorunların sürekli gündemi meşgul etmesine rağmen somut adımlar atılmadığı ancak sorunun etkilediği her kesimin duyarlı olması gerektiği önerisi yapılarak teklif edilen çözüm önerisi dünyada kabul görmüş entegre su yönetim planları uygulanması yönünde olmuştur. Bu amaçla TÜBİTAK destekli bir proje ile sorunun çözümüne katkı sağlama arzusu dile getirilmiştir.

5. NİÇEK'in Sorunlara Bakış Açısı ve Katılımı

Niğde Çevre, Eğitim ve Kültür Derneği geniş katılımlı Niğde halkının gönüllü oluşturduğu büyük katılımlı bir dernek olması dolayısıyla çevre sorunlarına duyarlılığı da aynı oranda yüksek düzeydedir. Diğer dernekler daha çok üniversite içinden çıkmış yapıların federasyonu şeklinde oluşturulmuşken Niçek merkezi bir yapıyı ihtiva etmektedir. Bu durum bizim de dikkatimizi çekmiş hem derneğin büyük ölçekli tanıtımını yapmak hem de katkılarını akademik anlamda dile getirmek arzusuyla sorunlara bakışını ve katılımını izaha çalıştık.

5.1 NİÇEK'in Sorunları Tanımlaması

Akkaya Barajı Ereğli ovasının doğusundan Bor ovası ve Niğde merkeze kadar uzanan düzlükte yaklaşık 10000 ha alana yayılmıştır. 1100 m rakıma sahiptir. Baraj, Niğde Üniversitesi yerleşkesinin doğusunda yer almaktadır. Barajın doğu kenarları sazlık ve sulak alan niteliğindedir. Alan, önemli doğa alanı (ÖDA) ve Önemli kuş alanları ÖKA özelliğine sahiptir.

Yapılan çalışmalar sonucu biyolojik çeşitlilik olarak saz ve kamış türü sulak alan bitkileri ile 157 farklı kuş türü tespit edilmiştir.

Akkaya'ya yakın önemli sulak alanlar olan Tuz Gölü, Seyfe Gölü, Ereğli Sazlıkları, Sultan Sazlığı gibi sulak alanların büyük miktarda kuruması nedeni ile pek çok kuş türü bu alanı tercih etmektedirler. Flamingo, Dikkuyruk, Sazan Balığı, Benekli su kaplumbağası başlıca türlerdir.

Bor civarındaki bağ, bahçe ve sebze tarlaları bu barajdan gelen kirlenmiş su ile sulanmaktadır. Hemen kuzeyinde yerleşim alanı bulunmaktadır.

En önemli tehditlerin başında çevre kirliliği gelmektedir. Bu alana, Niğde Merkezi ile bazı köy ve kasabaların atıkları arıtılmadan bırakılmaktadır. Ayrıca üç adet meyve suyu fabrikasının asitli atıkları ile iki adet küçük sanayi sitesinin kimyasallar da içeren atıkları

arıtılmadan gölete bırakılmaktadır. Niğde Belediyesine ait var olan arıtma tesisi maliyet yüksekliği gerekçesi ile çalıştırılmamaktadır. Arıtılmamış kanalizasyon suları ile bağ, bahçe ve sebze tarlaları sulanmakta, bunun sonucu olarak ciddi halk sağlığı sorunları ile karşı karşıya kalınmaktadır. Baraj etrafında yoğun şekilde yapılan hayvan otlatmaları sonucu besin zinciri ile yine halk sağlığı tehdit altındadır. Hayvan otlatmalarının diğer bir olumsuz neticesi ise yöredeki kuş türlerinin yuvalanma ve kuluçka dönemlerinde floranın yetersizleşmesi sebebiyle bölgeden uzaklaşacakları sonucunu doğurmasıdır. Akkaya'nın doğu kesimindeki sazlıkların yaz aylarında yakılması, otlak olarak kullanılması ve kesilmesi kuşların üreme faaliyetlerine olumsuz etkide bulunmaktadır. Yörenin karasal bir iklime sahip olması nedeniyle yaz sonuna doğru yağışların azalması barajdaki su miktarını azaltmaktadır. Bu durum anılan mevsimde kuş türlerinin yöreyi hızla terk etmesine sebep olmaktadır.

Baraj havzası 2005 yılında Çevre Orman Bakanlığınca “*Uluslar arası öneme sahip sulak alan ve Ramsar'a aday alan*” olarak ilan edilmiştir. Ancak bu konuda avcılığın yasaklanması dışında önemli bir çalışma olmamıştır. Koruma konusunda da denetim yetersizliği mevcuttur.

Niçek bu konuda çeşitli çözüm önerileri sunmaktadır. Kurumlara yönelik bu tavsiyeler öncelikle Belediye- Üniversite işbirliği ile koruma kurtarma projeleri üretilmesi, büyük sanayi tesislerinin kimyasal atıkları için kendi arıtma tesislerini kurmalarının sağlanması, yağmur sularını mevcut kanalizasyondan ayırarak arıtma tesisinin yükünün hafifletilmesi, belde belediyelerinin ön arıtma tesislerinin yapılması konusunda projeler üretilmesi, DSİ tarafından işletilen baraj suyunun tarımda kullanılması terk edilerek kuru ve yarı sulu tarıma geçilmesi, Tarım İl Müdürlüğü'nün destek çalışmaları ile konunun teşvik edilmesi, baraj dip çamurunun temizlenip göl alanında daha fazla suyun tutulmasının sağlanması ve Niğde Belediyesinin arıtma tesisini modern koşullarda ihtiyacı karşılayacak şekilde yeniden yapılandırması şeklinde sıralanmaktadır.

5.2 NİÇEK'in Katılımı

NİÇEK (Niğde Çevre Eğitim Ve Kültür Derneği) Niğde ili kapsamında faaliyet gösteren, amaçlarından biri çevre konularında duyarlılık sergilemek olan bir dernektir. Niğde'nin çevre sorunları hakkında özellikle ilin foseptik çukuru haline gelmiş Akkaya Barajı ile ilgili onlarca basın açıklaması yapmıştır. Dernek İç Anadolu Çevre Platformu (İÇAÇEP) ve Türkiye Çevre Platformu (TÜRÇEP) üyesidir. Ülke çapında yapılan kongre ve konferanslara dernek başkanı katılarak konuyla ilgili sunumlar yapmaktadır. 22 Mart Dünya Su günü Seyfe etkinlikleri (Kırşehir), Dünya Çevre Haftası Göller Yöresi Kongresi (Isparta) organizasyonlarında aktif görev almış, Bursa Kırkağaç Çevre Şenliklerinde Tuz Gölü ile ilgili sunum yapılmış, Hopa Türkiye Çevre Sempozyumunda ise dünyada ve Türkiye'de su ve su politikaları sunumu gerçekleştirilmiştir. Ulukışla maden arama ve işletme girişimlerine karşı, yaşamı ve yeraltı sularımızı tehdit etmesi nedeni ile yaşamı savunma adına köylülerin örgütlenmesine katkı sunmuş ve önderlik etmiştir.

Canlı yaşamı önceleyen yeni bir maden yasası için ayını gün, 3 il ve 3 beldede basın açıklamaları yaparak TÜRÇEP Ankara yürüyüşünün İç Anadolu bölümünü organize etmiştir.

Dernek İç Anadolu'da faaliyetini sürdüren çevre derneklerini bir araya getirerek İç Anadolu Çevre Platformunun kuruluş çalışmalarına öncülük etmiş İç Anadolu Çevre Platformu (İÇAÇEP)'in Kuruluşunu Niğde'de gerçekleştirmiştir. Türkiye Çevre Platformu'nun (TÜRÇEP) yürütme kurulu üyesidir.

28.05.06 tarihinde Türkiye Çevre Platformunun Niğde Toplantısını organize ederek Niğde Üniversitesi'nden öğretim görevlileri ile Niğde'nin çevre ile ilgili sorunları tartışılmıştır.

Niğde Çevre Platformu NSTP İle Maden Çevre Platformunun MADCEV kuruluşlarına katkı sunarak öncülük etmiş ve her iki platformun kurucu üyesidir.

Akdeniz çevre (AKÇEP), Ege Çevre (EGEÇEP), Doğu Akdeniz çevre (DEÇE), platformlarının toplantılarına katılarak dayanışma göstermiştir. Mersin ve Sinop Nükleer karşıtı platformun etkinliklerine, 3 Ayda bir yapılan TÜRÇEP toplantılarına yürütme kurulu üyesi olarak katılmaktadır.

İnsan, yeryüzünde yaşayan milyarlarca canlıdan sadece bir tanesidir. Bu nedenle yeryüzünde insanlar kadar diğer canlıların da var olma, yaşanabilir bir çevrede yaşama hakkını savunmak NİÇEK'in öncelikli görevidir.

Akkaya Barajı özeline baktığımızda, bölgede bilimsel çalışmalarla tespit edilmiş 157 farklı kuş türü yaşamaktadır. Küresel ısınmanın etkileri, bilinçsiz tarımsal sulamalar nedeni ile bölgemize yakın olan Sultan Sazlığı, Seyfe Gölü, Ereğli Sazlıkları, Tuz Gölü kurumaya yüz tutması sebebiyle, burada yaşayan Flamingolar Akkaya Barajını tercih etmektedirler. Bir göçmen kuş olan flamingoların sayıları yaz aylarında 2000'i geçmektedir. Akkaya Barajı Angıt, Dikkuyruk gibi kuş türlerinin yanı sıra diğer canlı türlerinin de önemli yaşam alanı olma özelliğini korumaktadır. Yeşilbaşlı Ördek, Bağırtlak gibi kuş türleri ise bu alanda hiç görülmemekte, nedenleri arasında ise iklim değişikliği, kaçak avlanma ve gölün doğal arıtma kapasitesini aşan kirlilik sebebiyle yaşam koşullarının var olmaması gösterilebilir. Ancak ortak mirasımız olan canlı çeşitliliğinin korunması, gelecek kuşaklara söyleyecek sözümüzün olması açısından önemlidir.

Derneğin amaçlarından bir diğeri olan kültür mirasının korunmasıdır. Yaşadığımız coğrafyada izlerini gördüğümüz farklı topluluklar, farklı yaşam biçimleri günümüze kadar varlığını hissettirmiş, sosyal hayatımıza her biri bir değer bırakmıştır. Bugünkü kültürümüzün şekillenmesinde Hitit, Kapadokya'da yaşamış Hıristiyan toplulukları ve Selçuklu medeniyetlerinin de etkilerinden söz edebiliriz. Bu nedenle NİÇEK ortak mirasımız olan Anadolu kültürünü yaşatmak adına etkinlikler planlar ve bu konuda işbirliklerinin oluşmasına katkıda bulunur.

Akkaya Baraj Gölü ve çevresinin 2005 yılında Ramsar Sözleşmesine aday sulak alan kapsamına alınma gereksesi, korunması gereken canlı türlerin bulunması sebebiyledir.

Alanda başlıca yaşayan türler Flamingo, Dikkuyruk, Sazan Balığı, Benekli Su Kaplumbağasıdır. Gölet çevresinde mera ve çayır alanlar, bunlardan beslenen canlı türlerinin yaşam alanlarını oluşturmakta baraj içinde bulunan sazlıklar kuşların hem üreme alanı olarak kullanılırken hem de suyun temizlenmesine yardımcı olmaktadır.

Sonuç

Konya ovasının bir parçası, Niğde- Bor sulama kaynaklarından ve aynı zamanda göçmen kuşların vazgeçilmez konaklama alanı olan Akkaya Barajı çok ciddi bir kirlilik tehdidi altındadır. Bu kirlilik tehdidinin bertaraf edilmesi ancak sivil toplum örgütlerinin köprü görevini yerine getirmesiyle mümkün olacaktır. Başta NİÇEK olmak üzere yerelden merkeze kadar uzanan bir dayanışmanın sorunun çözümüne katkısı azımsanamayacak öneme sahiptir.

Akkaya Baraj Gölünün sorunlarının tespiti bu noktada oldukça önem arz etmektedir. Bu sorunlar genel olarak baraj gölüne bağlantıların tespiti, göldeki pisliklerin temizlenmesi, genel sahanın temizlenmesi, ağaçlandırma yapılması, kuşların konaklamasına uygun alanlar

yaratılması olarak belirlenmektedir. Ayrıca su kirliliğinin nedenleri olarak suyu kirleten kaynakların tespiti de önem arz etmektedir. Akaya baraj Göl suyunun kirlenmesinde noktasal ve yaygın kaynakların, endüstri atıkların, evsel atıkların ve tarımsal atıkların hepsi kirlileme nedenleridir. “ *Uzun yılların birikimiyle oluşan bu kirlilik yükünün kendiliğinden yok olmasını beklemek doğru bir yaklaşım olmayacağından, mevcut durumun iyileştirilmesi ve kirlileme kaynaklarının kontrol altına alınması gerekmektedir. Canlı sağlığını tehdit eden bu sorunun çözümünde kamu kurumları öncelikli olmak üzere tüm Niğde halkının desteğinin alınması zorunlu hale gelmiştir.*” (Çalıştay: 2010, 49) Niğde halkının desteği ancak dayanışma haklarının farkındalığı ve sivil toplum örgütlerinin desteğiyle mümkün olacaktır.

Akkaya Baraj Göletini tehdit eden sorunların ciddi boyutlara ulaşması yeni bir yaklaşıma ihtiyaç olduğunu göstermektedir. Burada dikkat çekici olan kirlileme kaynaklarının kendi sorumluluğunu üstlenmeden bir başkası üzerinden kirliliği tanımlaması olup en önemli sorun aslında buradan kaynaklanmaktadır. Bu tespitlerle ilk kez bu konuda tüm tarafların bir araya gelerek sorunları ortaya koyması ve farklı da olsa çözüm önerilerini sunması – entegre- bir yaklaşım sergilemeye çalışılması önemlidir. Şunu hemen belirtmekte fayda hasıl olacaktır. Farklı bürokratik ve formel yapılar kendi yasal çerçevesinden olayı tanımlamakta, bu çerçevede çözüm önerileri getirmektedirler. Bu ise koordinasyon kolaylaştırmanın ötesinde zora sokan hatta çatışan bir durum yaratmaktadır. En kısa zamanda bu olumsuzluğun giderilmesi gerekmektedir. Araştırmamızda kentte acil dayanışma gerektiren çevre sorunlarının başında Akkaya Baraj Gölü ve sorunlarının olduğu bulgulanmıştır. Eğitim düzeyi ve ekonomik yapının sadece kentin modernitesine değil ayrıca çevre hakkının gelişmesine katkı sağlayacağı ortadadır. Niğde kent olarak eğitim düzeyi açısından diğer illere göre normalin üstünde bir göstergeye sahip olmakla birlikte çevre kirliliği ve bunun giderilmesi konusunda aynı hassasiyeti paylaşmadığı gözlenmektedir.

Sorunun çözümü noktasında belediye, üniversite ve organize sanayi bölgesi başta olmak üzere baraja kirliliğini veren köylerin, beyanatların ötesinde kirlilemeyi fiilen azaltacak hiçbir aksiyon içinde olmadıkları kanaati oluşmaktadır. Sorunların tespiti ve çözüm yollarının belirlenmesindeki farklılıkların ortak payda haline gelmesi önemli bir husustur. Bunun için çalıştay benzeri çalışmaların tekrarı ve sıklığı önem taşımaktadır. Bu ve benzeri çalışmalara sivil toplum örgütlerinin katılımının yüksek düzeyde sağlanması, yapılan çalışmaların kamuoyuyla aktif paylaşımı, Niğde halkının gönüllü ve istekli kılınması ve çözümün hem kirlilemeyi azaltma hem de mevcut kirliliği yok etme şeklinde iki aşamalı düşünülmesi gerekmektedir.

NOTLAR

** NİÇEK 29.05.2006 Tarihinde kurulmuştur.

Amacı bütün vatandaşların ortak varlığı olan çevrenin korunması, iyileştirilmesi, kırsal ve kentsel alanda arazinin ve doğal kaynakların en uygun şekilde kullanılması ve korunması, su, toprak ve hava kirlenmesinin önlenmesi amacıyla hareketle çevresel kaynakların en etkin biçimde kullanılması, Niğde İli içinde yaşayan halkın doğal çevre bilincinin geliştirilmesi, desteklerinin sağlanması, ülkemizin nadide yerlerinden biri olan Niğde ve yöresinin doğal güzelliklerinin tanıtılması, tahrip edilmesinin önüne geçilmesi, tahrip edilmiş yerlerin yeniden kazanılmasının sağlanması ve temiz ve yaşanabilir bir çevre idealini benimsemiş insanlardan meydana gelen bir toplumun oluşturulmasına katkıda bulunmaktır. Bu coğrafyada yaşamış toplulukların, uygarlıkların bize bıraktığı kültürel değerlere sahip çıkarak Anadolu kültürünü yaşatmak gelecek kuşaklara aktarmak, Çevre, kalkınma, sanayileşme üçgeninde çevreden yana taraf olmaktır. İnsan doğa ilişkisinin

yeniden tanımlanarak insan etkinliklerinin doğaya uyumlu, uzun vadeli planlanmasının takipçisi olmaktadır.

KAYNAKLAR

- Akkaya Baraj Gölü ve Çevre Sorunları Çalıştayı, **Çalıştay Bildirileri**, Niğde 2010.
- BÜYÜKKARAGÖZ Savaş-Şahin Kesici (2008), **Demokrasi ve İnsan hakları Eğitimi**, TDV, Ankara.
- CANGI Arif Ali (2007), **Çevre Politikaları, Politikanın Ürettiği Hukuk**, 7. Ulusal Çevre Mühendisliği Kongresi, Yaşam Çevre Teknoloji, İzmir.
- HEKİMOĞLU Mehmet Merdan, **1982 Anayasasına Göre İnsan Hakları Kavramı**, sbe.balikesir.edu.tr/edergi/c.557/13.04.2010.
- KABOĞLU İbrahim Ö., **İnsan Haklarının Gelişmecî Özelliği ve Anayasa Yargısı (İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinden Günümüze)**, www.anayasa.gov.tr/_13.04.2010.
- KARA Bülent (2008), **Sosyal Haklar ve Özel Olarak Korunması Gereken Kişiler**, S.D.Ü., Sos. Bil. Ens., Isparta, (Yayınlanmamış Doktora Tezi).
- KILIÇ Selim (2001), **Uluslararası Çevre Hukukunun Gelişimi Üzerine Bir İnceleme**, C.Ü., İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, c. 2, s. 2, Sivas.
- KÜLKÖYLÜOĞLU Okan (2006), **Çevre ve Çevre (İnsan-Doğa İlişkisi)**, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Vakfı, Bolu.
- ÖKMEN Mustafa (2008), **Bir İnsan Hakkı Olarak Yerel Haklar ve Avrupa Kentsel Şartı**, Yerel Siyaset Dergisi, İstanbul.
- ÖNDÜL Hüsnü (1998), **Kentli Hakların Kavramsal Temelleri**, www.ihd.org.tr/
- ÖZGÜR Hüseyin-Muhammet Kösecik (2005), **“Sivil Toplum ve Yerel Yönetimler/ Yakup Bulut” Yerel Yönetimler Üzerine (Güncel Yazılar- I)**, Nobel yayınları, Ankara.
- GÖKMEN Sabri (2007), **Genel Ekoloji**, Nobel Yayınevi, Ankara.
- TUNÇ Hasan-Fehmi Göven (1997), **Çevre Hakkı ve 1982 Anayasası**, A.Ü., Erzurum Hukuk Fakültesi, c. 1, s. 1, Erzurum.
- Türkiye'nin Çevre Sorunları**, Türkiye Çevre Vakfı Yayınları, Ankara 1998.
- <http://groups.google.com.tr/group/nicek>, 22. 05. 2010.